29

POSITIONES MEDICÆ INAUGURALES,

Quas,

Auxiliante DEO,

Jussu

Gratiosæ Facultatis Medicæ,

IN INCLYTA EBERHARDINA,

PRÆSIDE

DN. ELIA RUDOLPHO CAMERARIO, Phil. & Med. Doct. ac Prof. Publ. Celeberr. Sereniss. Domûs Wirtemberg. Consil. & Archiatr. Feliciss. Facult. Med. Seniore,

Dn. Patrono, Præceptore atque Cognato, Parentis instar devenerando,

Pro

LICENTIA

Summos in Arte Medicâ Honores ac Privilegia DOCTORALIA legitimè consequendi,

In

AULA NOVA,

Ad d. 27. Sept.

ANNO M. DC. XCIII.

Publico Eruditorum Examini

submittit

JOHANN-CHRISTOPHORUS Gerlach.

Tubingæ,

Literis Gregorij Kerneri.

2.

THESIS I.

Fœminam in opere Generationis non nisi passivè, solam Materiam pro Formando Fœtu suppeditando, concurrere, probabile non est.

FOecunda litium Mater est Generatio, eoque fœcundior, quô sterilis magis nostra de Illa scientia, vix en: reperias circa hanc Materiam hypothesin, quæ vel in dubium revocata non fuerit vel revocari adhuc hodiè non soleat aut possit: ita postquàm crassa illa utriusque seminis commixtio explosa fuit, atque Generatio Animalium ex ovo passim demonstrata, quicquid activi s. in fœtûs formatione s. ovi fœcundatione (quæ duæ actiones secundum Recentiorum placita valdè diversæ sunt, cùm illa infinitam, hæc non nisi mechanicam requirat scientiam) observatur, id omne spirituoso seminis masculini contagio tribui cœpit, planè ad *Aristotelis* mentem, qui jam olim *l. 1. de Generat. Animal. c. 2. & 20.* fœminam materiam ac corpus, marem autem formam & principium motûs suppeditare, illamque adeò passivum hunc verò activum principium constituere statuit. Cùm enim Materia conceptûs seu futuri fœtûs, utpote ovo materno inclusa, à solâ matre nihilque planè ejus à patre suggeratur, id quod *Celeberr. D. Bohnius*, prolixè demonstrat, æquum planè erat, suam quoque, principii nempe activi, provinciam semini masculino assignare. Hoc scil. est, quod, ex communi illâ hypothesi, sive per poros uteri, sive per tubas Fallopianas, sive per sanguinem, sive per omnes has vias simul summâ quâ pollet, activitate & penetrandi facultate ad ovarium sive testiculum fœmininum delatum, ovum fœcundat, i. e. fluidum ovu-

ovulis contentum, commovet, subigit, primaque ex eô fœtus stamina format & nectit. Quod si tamen omnes rei circumstantias accuratius paulò pensito, ratio sufficiens haud occurrit, quare fœminæ in fœcundationis & formationis opere omnis deneganda sit activitas, quin potius fœminam in fœcundando ovo & formando fœtu activè etiam tanquam causam sociam cum mare concurrere, nec solam fœtûs materiam suppeditare, probabile mihi videtur. Non reproducam Antecessorum nostrorum *Vim Plasticam*, non masculino saltem, sed & fœminino semini assertam, cùm non tantùm connexam habuerit explosam illam hodiè seminis utriusq; commiscelam crassiorem, sed & ubivis tanquam turpe ignorantiæ asylum exsibilari soleat, licet fateri cogar, vix meliora, exceptâ fortè ingenuâ ignorantiæ confessione, cujus ne sapientissimum quid: *Salomonem* puduit, hactenus, quantum ego quidem nôvi, substituta fuisse: nec etiam adeò urgebo, quod *Aliorum*, nî fallor, pro adscribendo fœminis activo concursu, argumentum solet esse, similitudinem fœtuum, quâ *Patrem* modò, modò *Matrem*, & hanc quid: sæpissimè etiam quoad judicium, ingenium, &c, referunt; nec frequentes adeò eosque miros sæpè *Imaginationis Maternæ* effectus; horum enim causam non Efficientem, sed occasionalem saltem maternam imaginationem esse, adeoque parum solidi exinde pro activo fœminæ in formando fœtu concursu concludi, reponent forsan *Alij*: Verùm si Rationem solùm, quæ semen masculinum in sublimiorem principii activi locum evexit, perpendamus, eadem pro semine etiam fœminino militabit. Est autem illa, *seminis masculini summa spirituositas*, quâ instar fulguris omnia penetrare & commovere, adeoque ad hoc opus tanquam summè activum, maximè aptum deprehenditur: quis verò insignem quoque spirituositatem semini fœminino sive liquori in ovulo contento, iisdem præsentibus causis, denegabit? Recipiat sub συνȣσίᾳ conjugali œstroq; Venereô maximum ad hunc impetum semen masculinum, qui tantam illi largiatur energiam, quod quid; negare vix quisquam attentius hæc considerans, poterit: quis verò crederet, ovulum ejusve contentum sive semen fœmininum, eôdem modô non exagitari, ubi æquè ac in mare, turgere omnia, totum spirituum systema peculiari planè modo commove-

moveri in fœminâ quoq; deprehenduntur? Quodsi itaq; semen fœmininum æquè spirituosum est ac masculinum, æquè peculiari modô & impetu sub Oestrô ♀reô exagitatur, rationem non video, cur soli semini masculino activitas adscribi omnis, ovulumque, sive semen fœmininum tanquam materia, quæ quiescat quasi & merè passivè se habeat, considerari, prout à pluribus solet, debeat; probabilius certè, mihi saltem, positis his circumstantiis videtur, utriusque seminis particulas spirituosas determinatô & peculiari impetu agitatas concurrere, junctisque viribus exequi id, quod soli plerumque semini masculino adscribi solet, sive id fiat sub directoriô & determinatione alterius cujusdam *Agentis* & *Præsidis* quasi, sive *vi benedictionis & ordinationis semel à summô Creatore institutæ*, quâ DEO placuerit, ut quotiescunque mas & fœmina, secundum divinum beneplacitum, concurrant, debitæque adsint circumstantiæ, utriusque seminis particulæ agiliores & maximè spirituosæ spontè & cœcâ obedientiâ certum illum & determinatum, licet vix ulterius determinabilem, ineant motum, quem particulæ seminis magis materiales & passivæ sequentes, non possint non sese ad suum adaptare ordinem.
Dices: Hæc verò omnia facilè dicuntur, sed animo curioso non satisfaciunt, talia enim hæc sunt, quæ infinitam planèque divinam requirunt sapientiam, & faciliora fiunt omnia, si dicatur, DEUM in primâ Creatione (in quovis en. generationis actu adhuc hodiè corpus nostrum immediatè à DEO creari, credibile non est licet immediatum DEI digitum artificiosissima ejus structura requirat) omnia, quotquot ad finem usque mundi proditura sunt, ovula creâsse, & vel ovario Evæ, vel globo terr-aq-aëreo indidisse, quæ postmodum cum aëre, alimentis, &c. in corpus fœminæ transeant, inque ejus ovario tanquam locô præ aliis, conveniente hæreant; (cui *posteriori hypothesi*, ut in transitu hoc notem, difficultatem præ illâ, quæ ovario Evæ ovula includit omnia, movet quòd, secundùm *Bohnium*, ovula congenerentur, cùm in pennatis modo editis, mox ovulorum racemus conspiciatur, juxta *Aquapendentem*, milii aut sinapi semen vix æquantium, juxta *Harveum* adhuc minorum, & visum propè effugientium; imò in embryonis fœminini, sex mensium testiculis instar sudaniaum exilium ovulorum horum primordia ipsi

Cl. Bohnio videre contigerit, præter illas vesiculas miliares, quas in ovario gemellæ monstrosæ recens editæ *Peierus* se observâsse perhibeat: sic enim non progressu demum temporis ovula in fœminam transeunt, vixque tanta eorum copia, in sanguine materno, fœtus alimento, latuisse & ad fœtum transiisse, cùm facilius ad ovarium matris, tramitem locumque consuetum, transire potuissent, cum probabilitate ullâ dici poterit) sic enim nihil amplius requiri, cùm partes omnes à DEO jam formatæ in ovulô lateant, quàm ut à spirituosô maximè semine masculino, ab extra superveniente, commoveantur, ad uterum deportentur, ibique crescant & augeantur, donec in lucem prodeant; quæ tantam non requirant sapientiam, sed omnia secundùm mechanicas motûs leges peragi possint. *Verum enimverò* stante etiam hac hypothesi thesis mea non corruit; adsit enim in ovo totum corpus integrè jam, licet sub minimâ mole formatum, supervenientem tamen, quæ necessaria adhuc est, *fœcundationem*, seu agitationem, commotionem, vel quocunque nomine vocare illam lubuerit, à solô masculini seminis impetu dependere, valdè dubito, cùm parem, uti jam dictum, agitationem, parem impetum non possit non suscipere spirituosus pariter liquor genitalis ovuli fœminini, cui suam proinde activitatem cum ratione denegare non possum; Ipsam verò quod attinet *hypothesin*, quæ mihi quoque aliquando mirè placuit, prolixius paulò de illâ *prior. Ann. Mense Martio in Disput. cui Tit. Triga Thesium Physico-Medic.* egi, dubia varia proposui, tandemque, pro indignâ aliàs Philosopho, ignorantiâ, sacris literis, credo, conformiter, pugnare non dubitavi, quæ omnia, unà cum iis, quæ *Amicus suavißimus Dn. Lic. Müller, Physicus Herrenberg.* nuper in *Curios. Disput. de Funiculô Umbil. sub Præs. Exc. Dn. D. Zelleri, Patroni & Præceptoris mei Colendißimi*, contra hanc hypothesin movit, repetere hujus loci non est; id verò inter alia plura animo firmiter semper infixum manet, *quænam sit causa partis alicujus supernumerariæ, occasione imaginationis maternæ fœtui integro superaddita, e. g sexti digiti, &c.* DEUS certè nec in primâ Creatione, nec tempore maternæ imaginationis, illum immediatè creâsse dici cum ratione poterit, cùm non deliberatô consiliô in certum quendam finem, sed ex accidenti & contingenter planè, occasione imaginationis talia sæpissimè evenire

plus

plus quàm notum sit; nec etiam tantarum est virium illa *Matris Imaginatio*, ut novum ex ovariô deturbet ovulum, illud fœcundet, partemque ejus fœtui jam integro artificiosissimè apponat; cùm hoc sit partim contra ipsam generalem hypothesin, requireretur enim nihilominus stupenda, quâ Mater omninò destituitur, pro apponendo debitè novô illô membro, sapientia; partim stabiliret illud diu jam explosum *Decisum Gratianopolitanum*, quô fœminam per solam quoque imaginationem concipere posse statutum fuit, egregiô meretricum & adulterarum pro demonstrandâ innocentiâ argumento. Producitur itaque pars ejusmodi supernumeraria absque immediatô, proportionatæ ad ejus artificiosissimam structuram sapientiæ, Artifice, totiusq; adeò hypotheseos fundamentum vacillat: Quid? quod & in macrocosmo non desint artificiorum effectuum, absque proportionatæ sapientiæ artifice productorum exempla: Quanta e. g. est sapientia *apum*, quæ favos suos artificiosissimè, *aliorumq; brutorum*, quæ nidos & habitacula sua, sæpè etiam in futuros casus contingentes providè satis exstruunt? Tanta certè ipsis neutiquam competit sapientia, quantam vi dictæ hypotheseos effectus tàm artificiosus, cujus tamen causa sunt, requireret, nisi eadem propriè homine sapientiora dicere velis. Sed quid opus hisce? cùm, uti jam dictum, stante etiam illâ hypothesi, probabilitati meæ Theseos nihil decedat. Id verò *paradoxum* magis videretur, si occasione hujus theseos, eâdem probabilitate, quâ seminis fœminini concursus activus, *seminis etiam masculini concursus materialis & passivus* evinciposset, hoc enim vix ab ullô amplius, postquam crassa utriusque seminis commixtio exolevit, asseritur, nisi forsan ab illis, qui hominem è *vermiculô, in semine masculinô repente*, nasci, microscopiô se demonstrâsse autumant; quam hypothesin ab *Aliis* jam, me longè doctioribus examinatam non tango; id saltem, discendi gratiâ quærens, annon vel in gratiam Majorum nostrorum, utriusque seminis materialem concursum statuentium *secundum illud Lucretij*:

Semper enim partus duplici de semine constat,

dici non sine omni ratione possit, materialiter etiam concurrere semen masculinum, quatenus, (ne repetam ea, quæ *Aldes* contra *Harveum* movit) spirituosæ ejus particulæ, quæ ovum fœcundare dicuntur,

tur, si non ad partium solidarum formationem, saltem ad partium fluidarum, spirituum praeprimis, substantiam, materiali er & passivè etiam concurrant: seminis enim masculini particulas remanere in foetu, nescio cur negem: Si autem remanent, concurrent etiam tanquam pars materialis si non ad partes solidas, tamen ad fluidas (licet ex his illae quoque constent) quae cùm reverà etiam corporis nostri partes sint (non hîc immorabor logomachiae illi, *an fluida etiam sint partes?* quae pro diversâ ratione, quâ vox *partis* sumitur, facilè dirimitur) materialiter etiam semen masculinum ad corporis nostri constitutionem concurrere, absque absurditate dici posse videtur; licet enim particulae illae seminis masculini ad ovum transeuntes sint subtilissimae, perpendendo tamen parvitatem & subtilitatem totius corpusculi, habebunt illae nihilominus aliquam ad corpus constituendum proportionem, nec fortè adeò exiguam, si perpendamus, posse corpuscula ob subtilitatem insensibilia, si cum aliis jungantur, sensibilia satis evadere, quemadmodum e.g. effluvia *spiritus sal. armoniac.* vel alius *urin. vol.* ob summam subtilitatem oculis imperceptibilia, si in aëre cum effluviis *spir. vitrioli* vel alterius *acidi*, è proximè admoto vasculô evolantibus jungantur, nubeculam constituunt satis sensibilem. Quae tamen omnia, aliorum me multò accuratius philosophantium judicio eâ, quâ decet, reverentiâ submitto. Nolui pro activo foeminae concursu, traductionem animae, haud infirmum aliàs argumentum, afferre, cùm plurimi Eorum, quibuscum mihi res est, eam non admittant. Theologicas magis circa hoc punctum Meditationes qui desiderat, commendatum (meâ licet commendatione non indigeat) sibi habeat *Maximè Reverendi D. D. Haberlini, Ecclesiae Stuttgardianae Antistitis Dignissimi, Patroni mei Colendissimi, Tract. de Generatione Plantar. & Animalium.*

TH. II.

Differunt Febres Tertianae Duae à Tertianâ Duplici.

Lippis nota est atque tonsoribus vulgaris Febris Tertianae à reliquis Intermittentibus Quotidianâ scil. & Quartanâ distinctio, in ipso fundata nomine: Constat autem per multiplicem Practicorum

Expe-

Experientiam, præter manifestam illam *temporis*, quô paroxysmus redire solet, diversitatem, differentiam insuper ratione reliquorum *Adjunctorum* ordinariè observari haud exiguam: in *Tertianâ* enim plerumq; observatur in principiô Rigor subitus, vehemens, corpus concutiens, pulsus tardus, parvus, rarus; quæ posteà sensim sensimq; remittunt, succedunt totius corporis calor æqualis, sensim increscens, intensus, acris, pungens: sitis, cephalalgia, frequens respiratio, pulsus increscit in magnitudine, frequentiâ, celeritate, accedunt aliquando deliria: urina est rubra, intensè tincta; adest aliquando amaror oris, vomitus biliosus aliquando ante, aliquando post paroxysmum; sudor sub finem paroxysmi largus, vel ad minimum perpetuus udor & mador; durat aliquando paroxysmus ad 12. rarò, nonnunquam tamen ultra, ad 24. 26. horas; affligit præ aliis juvenes, viros, constitutione calidiore præditos, sequi solet tempus Anni calidum magis & siccum, iram, vigilias, potum generosum, exercitia vehementia, quæ quidem non omnia simul & semel, unum eundemque ægrum, eodem tempore, sed modò hæc magis, modò illa, pro ratione ægri, temporis, &c. affligunt. In *Quotidianâ*, *quæ rarior est*, notantur pulsus tardus valdè, urina pallida cum sedimentô copiosô, præcordiorum compressio (sed, quod notandum in praxi, compressio *gravativa*, vel talis qualis à flatibus, secus ac in *Quartanâ*, ubi pariter præcordiorum observare licet compressionem, sed quæ *spasmodicam* potius *contractionem* redolet) frigus extremorum inæquale est, initium noctu plerumque sumit sine rigore, calor, æstus, sitis, & quæ hæc sequuntur incommoda, tanta non sunt ac in *Tertianâ*, durare solet paroxysmus ad 16. 18. 20. & plures horas, ut absolutô vix paroxysmo, alter pressô sequatur pede, hyeme, senibus, fœminis, magis familiaris est & satis pertinax, &c. In Febre *Quartanâ*, pertinaci Saturni filiâ, præter communia magis symptomata, notantur horror & rigor intensus, qualis à frigore hyberno, dolorem osteocopon inducens, calor succedens inæqualis, minus fervidus, pulsus ferè semper debilis & rarus, urina in principio ut plurimum aquosa, tenuis, alba, cruda, progrediente morbo crassior, coloratior, magis varians, sudor copiosus, fœtidus, acidum redolens, *compressio præcordiorum*, sed ut ante de quotidianâ notatum,

spasmodica magis quàm gravativa vel flatulenta; tenet paroxysmus ægrum ad plures horas, morosi sunt ægri, sputatores, curis, tristitiæ, studiis nimis incumbentes facilè invadit, autumnô maximè, quô tempore accedens diuturna solet esse, vix enim ante solstitium hybernum, imò æquinoctium vernum plenè liberatur æger, &c. *Frequentissimè* autem in praxi observatur Febris, quotidiè rediens, sicque ratione periodi nomen quotidianæ Febris extra dubium merita; quoniam autem adjuncta ejus talia deprehenduntur, quæ febri tertianæ potius competunt quàm quotidianæ, vocare illam Practicis libuit non Quotidianam, (quæ non adeò frequens est) sed *Tertianam Duplicem*; quanquam non desint, qui distinctionem hanc non admittant, & vel *Quotidianam spuriam*, vel *secundariam*, vocare malint: Rationem tamen vix video, quâ moti nolint vocare tertianam, *cùm* 1. symptomata & reliqua signa testentur tertianam, non quotidianam. 2. Non possibile saltem, id quod nemo facilè negaverit, sed & credibile maximèque probabile sit, ob dicta modo signa tertianæ, latere fermentum hujus febris in duobus focis, ita ut unum primo, alterum secundo die sanguinem invadat, sicque inter duos paroxysmos semper dies esset intermedius ἀπύρετος, nisi ab altero tunc hoste sanguis invaderetur, sitque ideò reverà & propriè *Tertiana*, cum tertiô quovis die redeat, nullôque modô *quotidiana* vocari possit: hinc 3. paroxysmi non soleant esse æquales, de quo posteà. 4. Cura etiam aliquantum variet, sicque incautior quispiam, ad nomen magis, quàm naturam febris attendens, si quotidiana vocaretur, decipi facilè atque errare, licet non adeò graviter, possit: Hinc *Celeb. Schelhammer. in Diss. de Genuinâ febres curandi methodô*: monendum, *inquit*, Duplices tertianas & quartanas, hasq; triplices, habendas optimo jure duas tresque febres, proprios suos circuitus habentes, adeoque nihil diversas reipsâ ab aliis; singulas quoque suam postulare curationem peculiarem, eâ lege, ut à mitiore incipiatur, eaque, non neglectis tamen cæteris, fortioribus primum oppugnetur remediis: sic citius, quàm reliquas cessaturam spes est, quô factô majora intervalla plus loci relinquunt & Medico alterantibus acturo, & naturæ vires instauranti. Præter verò vulgarem hanc inter Febrem quotidianam & Tertianam duplicem distinctionem, solet ulterius *Exc.*

Dn. Præ-

Dn. Præses, distinguere inter *Tertianam duplicem* & *Tertianas duas*; in praxi nempe observatur, recurrere aliquando Febrim singulis diebus, ita quidem ut eadem sit vehementia, eadem affligant symptomata, idem planè sit typus, unusque adeò paroxysmus alteri omninò similis quoad omnia, singula tamen præsentia signa non de quotidianâ, licet quotidiè eôdem modô recurrat, sed de Tertianâ testari, quæ optimô hinc jure *Exc. Dno Præs.* vocatur *Tertiana Duplex*; qualis etiam est, si alternis quid: diebus, sed in unô die duo paroxysmi, sibi invicem planè similes, invadunt; quæ utraque Tertiana Duplex rarior paulò est: *Frequentius* autem contingit, ut quotidiè quidem ægrum torqueat paroxysmus, sed ita, ut unus alteri non sit similis, verùm primus tertio, quinto, septimo &c. Secundus, die, qui ἀπυρεξίας deberet esse, invadens, quarto, sexto, octavo &c. respondeat: Primum paroxysmum vocare nonnulli solent *originalem*, alterum *emergentem*, huncque præ illo curatu faciliorem judicant, quod uti aliquando contingit, si scil. mitior sit *Emergens*, rigor, æstus, dejectio virium, & reliqua symptomata tanta non sint ac in *originali*: ita ordinarium id non est; contingit enim ut alia quidem adsint symptomata in paroxysmo secundo ac in primo, sunt tamen illa quandoque non minus vehementia; hinc licet e. g. secundum, quartum &c. paroxysmum non comitetur *Cephalalgia*, quæ in primo, tertio &c. ægrum affligebat; adest tamen econtra *cardialgia* ad desperationem usque intensa; qui paroxysmus mitior præ illô vocari nequit: quemadmodum etiam paroxysmus secundus *Emergentis* nomen tum solùm mereri videtur, cùm febris primò est simplex, posteà verò successu temporis fit gemina, sicque alter paroxysmus è primô quasi emergit; non verò si simul in principio statim utraque adsit febris; tunc enim non demum una ex alterâ emergit quasi & generatur, sed propriam quælibet habet originem: Hanc verò Febrim, quæ communiter magis *Tertiana Duplex* audit, ob diversitatem paroxysmorum *Exc. Dn. Præses* vocat *Tertianas Duas*, easque non ex inutili subtilitate à *Priori* quam *Tertianam Duplicem* vocat, distinguit, quatenus 1. licet in praxi usum talia haberent nullum, Medicum tamen accuratum distincta distinctè tradere, nec ea, quorum diversitatem ipsa ostendit Natura, confundere deceat. 2. Curatio etiam differat, cùm in Priori Tertia-

 na

nâ Duplici, cura utriusque Febris sit eadem; in posterioribus verò, Tertianis duabus, variantia symptomata curam etiam aliquantisper varient. Quæ omnia ad Quartanam etiam applicari facili negotio poterunt.

Th. III.

Febris Hectica & Lenta Tabifica distingui possunt & debent.

Sunt hæ Febres, de quibus vulgò dicitur, in principio facilè quid: curari sed difficulter cognosci, in progressu autem facilè cognosci, sed difficulter curari, quod de Hecticis & Lentis Tabificis effatum ubique ferè in Practicorum libris deprehendere licet: Non autem adeò facilè inter Recentiores præsertim, invenias, qui unam ab alterâ distinguat; hinc verò esse videtur, quod non eandem & uniformem febris Hecticæ curam apud Autores Practicos reperire liceat, dum alter *Hecticam propriè dictam*, alter pariter quid: Hecticam, sed quam Exc. Dn. Præses *Lentam Tabificam* appellare solet, curandam describit, quæ non quivis statim tyro conciliare novit. Observat nempe in praxi Exc. Dnus Præses, aliquando Febri continuæ, rarius Intermittenti succedere febrem corpus depascentem, instar carbonum sub cineribus latitantium, post apertam deflagrationem, qualis in febri continua præcedere soleat, per quam textura sanguinis ita depravetur, ut corrigi vix amplius possit, quare & Hectica plerumque sit incurabilis; calor enim adest p. n. qui licet remissior sit quàm febris continua præcedens, intensior tamen est ratione consumptionis, marasmum enim inducit, contabescitque insigniter adeò corpus, ut æger sceleton referat, pallet vultus, arida fit cutis, sitis est intensa, sudores adsunt colliquativi, vires nimium quantum prosternentes; hinc purgantia & diaphoretica, cane pejus & angue à practicis fugiuntur: hæcque Exc. Dno Præsidi *propriè Hectica* dicitur. *Frequentius* autem observatur contabescere corpus, calere etiam p. n. ad modum quid: febris continuæ sed remissioris, & circa vesperam cum exacerbatione; verùm corpus non est adeò aridum & squalidum, nec pallet saltem æger, sed faciem potius ostendit luridam, cachecticis similem,

milem, aliqualiter nonnunquam tumentem, quod nos vocamus Verſpſtem/ tanta non adeſt ſitis, nec intenſa adeò virium proſtratio; de aliis autem conqueruntur incommodis, anorexiâ aliquando (quæ ab *aliquibus* pro potiſſimâ contabeſcentiæ causâ habetur, quibus tamen, cum appetitus dejectus non ſemper adſit, imò aliquando ſit nimius, non aſſentimus) difficili reſpiratione, variâ præcordiorum compreſſione, ructibus, cardialgiâ, aliisque quæ non tàm aliquid *Hectici* quàm *cachectici* potius vel, ut vocari ſolet, *hypochondriaci*, demonſtrant; hinc & ſudores, licet copioſi, frequentius tamen cum alleviatione ſunt manifeſtâ, quàm virium proſtratione, ſecus ac in Hecticâ; quare & lenia *purgantia* & *Diaphoretica*, formidanda adeò Hecticis nomina, in poſteriori hac ſpecie, quæ *Lenta Tabifica* Exc. Dno Præſ. audit, non admitti ſaltem poſſunt, ſed ſæpè neceſſaria planè ſunt, ita ut reliquis, hîc quoque vulgò præſcribi ſolitis, *Antihecticis* nihil aliquando proficias, niſi Vniverſaliora illa præceſſerint; *Purgantia* quidē lenia, ſi adſit anorexia, cardialgia, ructus, præcordiorum compreſſio gravativa, qualis humoribus pituitoſis, dolor etiam aliquando urens, qualis humoribus bilioſis vulgò adſcribitur; *Diaphoretica* verò, ſi in reliquo potius corporis ambitu varia variis etiam ab ægris, aliquando nullis planè expreſſa nominibus incommoda adſint, compreſſio quoq; præcordiorum & difficilis reſpiratio moleſta ſit, ſed talis qualis à flatibus oriri ſolet, id quod Medicus practicus haud adeò difficulter hariolatur: Quin & in reliquâ curâ ordinariis illis *antihecticis abſorbentibus, terreis &c.* jungi decet non tàm multa viſcida, mucilaginoſa, uti in Hecticâ propriè dictâ, quàm leviter *Aperientia*, *Anticachectica*, *Crem. tartari*, *ſpec. diarrhod. Abb.* &c. Quodſi & Cauſam præcedentem conſideremus, Hectica propriè Exc. Dno Præſ. dicta *ordinariè ſuccedit Febribus*, frequentius continuis, rarius Intermittentibus: Lenta autem Tabifica ſæpè *abſque præcedente febre*, ſed vel per ſe, absque tali manifeſtâ præcedente causâ, vel ab abſceſſibus aut ulceribus ſive internis ſive externis oritur; (de variis Tabem præcedentibus morbis vid. *Morton. phthiſiolog.*) aliquando tamen febrem etiam ſive intermittentem ſive continuam ſequitur, ejusque quaſi continuatio, ſed remiſſior eſſe videtur, in quô caſu convenit quid; cum Hectica, ratione hujus originis, per reliqua

tamen jamjam adducta signa satis ab illâ distinguitur; quid? quòd & *prognosis generalis* haud adeò levem, vel subtilem saltem scholasticorum, quam Medicus in praxi attendere nec possit nec debeat, distinctionem harum Febrium demonstret. Hectica enim *difficilimè* & *rarò*; Febris autem Lenta Tabifica *frequenter* satis *nec adeò difficulter* curatur. Febres has non ab *internis* saltem, sed & *externis* oriri ulceribus vel Abscessibus dixi; aliquando scil. non semper: notum enim est dari practicos satis Celebres, qui Febres has Hecticas & Lentas Tabificas ab *Vlcere* vel *abscessu* hujus vel illius partis *internæ* unicè deducant; At, quemadmodum non negatur, aliquando & forsan frequenter ab internis illas oriri abscessibus; ita tamen universale id non est, observavit enim *Excell. Dn. Præses* ejusmodi febrium plures, ubi nec signum ullum vel symptoma, nec cadaverum sectio aliquid ulceris aut abscessûs demonstrabat; in quô & ὁμόψηφον præter alios habeo laud. supra *Schelhammer. cit. Diss. p.117. & seq.* oriri tamen eandem & posse & solere ab ulceribus *externis*, Ratio æquè suadet ac Experientia, eadem enim ulcerum est ratio s. in internis, s. in externis sint partibus, inficitur utrobique ab iisdem sanguis, qui jam anteà infectus aliquando ea produxerat, sicque perpetuus quasi fit circulus, sanguis scil. inficit & inficitur; periculosiora tamen sunt in internis quàm externis partibus, partim ob majorem in aliquibus affluentem sanguinis copiam, partim ob nobiliorem viscerum internorum actionem, majoremque exinde metuendam machinæ nostræ læsionem, partim ob locû applicandis adeò commodè medicamentis minus idoneum, aliasq; forsan rationes; Experientia verò id non tantum in Ulceribus diuturnis, sed & in *scabie* demonstrat, quam *Febris* etiam *Lenta* haud rarò comitari solet, ubi tn. & *purgantia* & *diaphoretica* non excluduntur, licet in eôdem, quô aliàs, gradu, exhiberi tunc non debeant. Quin etiam *absq; præcedente Febre vel Vlcere s. interno s. externo* oriri possit Febris lenta Tabifica, dubium non est à *p. n. sc. dispositione partium chyli dispensationi & sanguinis depurationi inservientium*, quæ vel acrimoniam vel forsan aliquando vappescentiam vel aliam deniq; ad nutriendum ineptitudinem, defectumque partium roscidarum, balsamicarum, chylosarum, vel quocunque partes nutrientes insignire velis nomine, sanguini inducat e. g. *tumores, ob-*

structio-

structiones glandularum mesaraicarum; quarum etiam glandularum ut & pancreatis succum visciditate auctum *Sylvius* accusat. Imò Febres ejusmodi à nimiô corporis exercitiô, labore continuatô, inediâ diuturniore, irâ vehementiore, tristitiâ etiam & animi mœrore &c. observantur; quæ omnia acredinem quid; defectumque partium nutrientium sanguini inducere apta sunt, non tamen præcisè *Acidis* particulis sanguinem cumulant, quas plerumque accusare solent *Recentiorum* plurimi, inter illos maximè, qui easdem Febres à solis *ulceribus* deducunt: Ne enim urgeam, ingens satis esse postulatum, in omnibus ulceribus non nisi *Acidum* peccare, utpote quod & *Aliorum* quoque *salium* ad discindendos, discerpendos tubulos, ulceraque constituenda aptitudo, & varii saniei & puris odores atque sapores, non saltem acidi, & ipsa cauteria lixiviosa, ulcera actu inducentia, testibus fonticulis, & denique dolores ulcerum, non saltem quales *Acida*, sed & vagi, ignei, inflammatorii, taleque quales lixiviosa cauteria inducere solent, variaque alia à *Cl. D. D. Brigelio, Practico Göppingensi felicissimo, Fautore & Amico colendo, in Disput. Inaug. de Vlcerib. Antiquis sub direct. Exc. Dn. Præsidis*, adducta, dubium reddunt; Si quis non propriam saltem rationem variisque erroribus obnoxiam phantasiam, sed ipsam experientiam variaque hinc inde occurrentia phænomena consulat, observabit quidem, adesse *aliquando* mœrorem, tristitiam, appetitum nimium, alvum adstrictam aliaque *Acido* adscribi solita symptomata; *aliquando* tamen calor adest insignior, urens, sitis insignis, alvus magis liquida &c. quæ certè *biliosis, alcalinis, sulphureis*, ad minimum prædominantibus, lubentius adscriberem quàm *Acidis*; hinc & in posteriori casu, præter Refrigerantia, Infringentia Terrea, teste experientiâ, etiam *Acidula* prosunt, quæ contra *Acidum* vix suaderentur; hinc & *laudatus D. Schelhammer*: cum pluribus forsan *Aliis* de *Antihectico Poter.* sive *bezoardico Joviali*, dubitat, num antihecticam vim peculiarem possideat; nulla enim, *inquit*, ejus in stanno indicia apparent, nisi quis *Acidum* absorbendo agere existimet; quod tum demum admitti poterit, ubi *Acidum* in Hecticis peccare fuerit demonstratum, quod huc usque præstitum non est.

Chartis hæc jamdum illeveram, cùm & à *Sennerto, Fernelio,* du-

dubioque procul Aliis pluribus, duas has febres Hecticam & Lentam Tabificam, sedulò, nonnihil etiam à *Willisio*, distinctas vidi: Quia tamen aliter paulò, ac hîc, factum, quin & à Recentissimis Scriptoribus non saltem distinctè non tradantur, sed & in ipsâ praxi adhuc hodiè confundi frequentissimè soleant, eorum, quæ ad illustrandam hanc thesin, rudi licet, nec uti decebat, accurato satis penicillô scripseram, non pœnituit.

Th. IV.

Expletio Desiderii, quô in hunc vel illum Cibum aut Potum avidè fertur Febricitans, Febrim aliquando, non semper curat.

Vulgare est, apud plebejos maximè, quòd si quis Febricitans avidè in hoc vel illud cibi vel potûs genus feratur, explendum esse ipsius desiderium, sive cibus ille vel potus secundum ordinarias Diætæ regulas sit inter salubres sive non, tot enim prostare exempla, & loqui quotidianam plurimorum experientiam, qui concessô avidè expetitô ejusmodi potu vel cibo, à febre liberati fuerint, **die das Fieber weggeessen oder getruncken haben**: Jucundum profectò medicamenti genus, quod, nisi paradoxum nimis esset atque Empiricum, denegari nemini salvâ conscientiâ vel posset vel deberet. Quodsi tamen accuratius paulò in ejusmodi exempla, aliaque huc aliquid forsan contribuentia phœnomena, inquiratur, observabitur 1. plerumque non expeti absurda, quod in Picâ gravidarum fieri solet, nec semper cibos vel potus tales, qui vel in genere corpori nostro, vel in specie subjecto ægrotanti f. ratione constitutionis naturalis f. respectu morbi, quô laborat, insalubres judicantur, sed aliquando cibos satis in se, & respectu ægri salutares, in majori tamen, quàm aliàs, quantitate. 2. ordinariè magis salutarem expleti desiderii effectum observari, eô tempore quô morbus ipse ad declinationem jam vergit; hinc ne unicum quidem *Excell. Dn. Præses in diffusissimâ suâ Praxi* observare potuit, quem in principiô statim febris expetitus & concessus

ejus-

ejusmodi cibus vel potus juverit. 3. Antequam desideriô tali capiatur æger, plura sæpè medicamenta Antifebrilia in usum ducta fuisse. 4. cedere sæpè febrem sponte suâ absque vel medicamentis vel præsente & expletô ejusmodi desideriô, quippe quod non in omnibus adest Febricitantibus. 5. Fieri aliquando ab assumptô tali cibo vel potu evacuationem quandam e. g. vomitum, &c. 6. Maximam tamen esse affectuum Animi uti in producendis ita & curandis Affectibus corporis efficaciam. Ad quæ si quis sedulò attendere velit, dicendum videtur 1. sæpissimè forsan circa hoc punctum committi fallaciam, ut cum Logicis loquar, non causæ ut causæ; quodsi enim, antequam desideriô hoc teneretur, æger sub Medici jam fuerit curâ, debitisque usus fuerit medicamentis secundùm observationem 3. quis, quæso, qui sanam magis rationem, quam incerti vulgi strepitus, sequi cupit, effectum, si sequitur, salutarem, non prægressis potius medicamentis, quæ & Ratio & Experientia in talibus affectibus commendat, adscriberet, quàm avidè expetito & concesso cibo vel potui, remedio extraordinario & paradoxo. 2. Cùm phœnomenon hoc non in principiô statim, sed declinante jam febre observari soleat sec. observ. 2. rarum autem non sit, sponte, dictô præsertim declinationis tempore, cedere febrim absque vel medicamentis vel ejusmodi desiderio sec. observ. 4. absurdus adeò non esset, qui Naturæ (reservo hoc nomen, ob loquendi compendium) potius opus hoc adscriberet, quàm cibo vel potui concesso, crederetque idem fuisse obventurum, licet nihil extraordinarii circa appetitum ægri contigisset. Quodsi tamen 3. cibi ejusmodi vel potus assumpti sint salubres, & non saltem naturali, sed & præsenti p. n. quâ laborat æger, constitutioni accommodati sec. observ. 1. haud incredibile, quin probabile potius est, (cùm vix ullum sit alimentum, quod non simul possideat vim quandam medicamentosam, præsertim si in majori, quàm aliàs, quantitate sumatur) ingestum avidius ejusmodi cibum vel potum vices etiam medicamenti explere, sicque morbum tollere, non tanquàm cibum vel potum avidè appetitum, sed tanquam medicamentum, maximè cùm alia jam plerumque præcesserint, ipseque morbus, dum effectus talis, licet non adeò, ut vulgò creditur, frequens, contingit, sit in declinatione. Sin verò 4. vel qualitate adversâ, vel

ni-

nimiâ quantitate ingestâ ejusmodi vel vomitum, vel si potulenti quid fuerit, largam forsan diaphoresin aliamve ejusmodi evacuationem cieant, sec. observ. 5. morbum pariter aliquando tollere possunt, sed æquè ut medicamentum evacuans, non ut cibus vel potus avidè appetitus. 5. Est tamen observ. 6. non omninò forsan de nihilo; quanta enim sit pathematum animi vis tàm in inducendis quàm curandis morbis, vix quisqam Medico practico melius perspicere poterit, consentiente planè Ratione, cum enim spiritus ad quasvis actiones corporis nostri concurrant, quin eidem quoque varias inducere possint mutationes, nullum est dubium, quare & locum inter res *non naturales* Animi pathemata obtinuerunt, quæ pro diversâ sui ratione corpori nostro modò prosunt modò nocent; imò quàm varios, & quos, nisi experti, vix crederemus, in spiritibus & sanguine, & consequenter totô corpore eadem excitent motus, quilibet in se ipsô experitur, suô aliquando cum commodo, aliquando cum damno: quæ prolixius paulò *D. D. Schmelz. Practicus, nî fallor, Dresdens: in Posit. Inaug. sub Direct. Exc. Dni. Præsid.* deduxit, ubi passiones animi sæpè causam, frequenter productum, non raro tamen Remedium morborum, uti nonnunquam etiam impedimentum curationis esse demonstrat, eoque refert & Febrim illam, quæ peregrinos (non Helvetios saltem, quorum propria esse vulgò creditur, sed & aliarum nationum quosdam) ex nimiô patriæ desiderio, sicque spirituum & sanguinis, à tali Animi pathemate, motu & mixtione turbatâ invadit, quam vulgò vocant das Heimweh; in curandis autem morbis, quid Ira, Terror, Confidentia erga Medicum, Patientia, Conscientia etiam, Gaudium præprimis atque Hilaritas ægri decumbentis possit, quippe quæ plus sæpè prosint quam plurima medicamenta, per Rationes & multiplices *Excell. Dn. Præsidis Observ.* deducit: Quodsi E. tanta est Animi affectuum vis in curandis etiam corporis affectibus, inveniet forsan paradoxa illa febris per cibum aut potum avidè expetitum Curatio aliquod tandem fundamentum, præter ea, quæ jam diximus, in illâ spirituum, ob expletum desiderium, exultatione quasi, vel quocunque exprimere velis vel possis nomine peculiarem illum spirituum totiusq; Mass. Sang. motum, quem cuivis in seipso, ob concessum quoddam impensè desideratum, facilius

cilius experiri licet quàm debitô exprimere nomine; quomodocunque autem voces, manebit in genere peculiaris spirituum & sanguinis commotio, quæ cùm extraordinaria sit & inconsueta, imò in iis, qui Animi Affectus aureô mediocritatis frænô non adeò benè coërcere norunt, satis sine dubio insignis, fieri vix potest, quin notabilis etiam fiat in corpore nostrô mutatio, quâ aliquando Febrim quoque quomodocunque curari posse, haud adeò præfractè negabo, maximè si febris per se jam ad declinationem vergat, sicque non amplius vel medicamentis, vel quæ horum vices nonnunquam implent, animi pathematibus, inductisque ab his motibus, adeò pertinaciter resistat: hinc &, denegato ejusmodi cibo vel potu, si febris non saltem non cedere, sed & augeri videatur, si aliam causam admittere non velis, conceptæ id forsan tristitiæ, vel, quod forsan frequentius, vehementi iræ adscribi poterit. Quanquam autem credibile tandem evadat, dictô modô, in iis maximè, qui Affectibus fræna laxant, sicque majores, ab ejusmodi spirituum & sanguinis commotionibus, subeunt mutationes, Febrim, per se ad declinationem vergentem, penitus aliquando curari posse; Remedium tamen manet Empiricum, quod à Medico Rationali, nisi forsan cibus vel potus expetitus in se planè sit salutaris, nunquam suadendum.

TH. V.

In Phthisis Curatione ad Febrim semper respiciendum.

Quàm difficilis sit Phthisis Curatio, totuplices Medicorum æque ac ægrorum querelæ, horumque funesta sæpè Experientia, testantur, quare & communi ferè Practicorum suffragio, in phthisi perfectâ & consummatâ, tanquam incurabili planè, ad animam potius quàm corpus cura dirigenda censetur; observavit tamen unus & alter Practicus aliquot perfectæ & consummatæ phthiseos curatæ exempla. Quemadmodum autem in morbo, licet haud adeò desperato, difficilior tamen fit cura, præsentibus contraindicantibus, quod enim unum indicans cum fructu agendum suadet, alterum

 rur-

rursus, tanquam sibi noxium dissuadet: Ita haud vulgaris in tali casu Medici requiritur prudentia, quâ potissimum distinguere se ab Empiricô valet, ne unicum saltem, & quod primò forsan ipsi occurrit, indicans sequendo, huic vel illi symptomati occurrat, sed alterum interim quod fortassis magis vel æquè (suo sensu) indicabat, exasperet & augeat: Cujus exemplum præbet & *phthisis*, in quâ præter tussim, aliaque consueta phthisicis symptomata, *febris* quoque adest lenta, quæ prout vel mitior est vel vehementior, minus etiam vel magis urget, Medicique ad se trahit operam; quemadmodum & reliqua symptomata aliquandò magis, aliquando minus urgent curamque postulant e. gr. *tussis, expectoratio*: *fluxus* etiam *alvi* nimius & p. n. (non quivis copiosus, solent enim aliquando phthisici quoque copiosè dejicere, quod, licet pessimum aliàs habeatur signum, terrorem tamen nec Medico incutit nec ægro, si accidat in iis, qui simul appetitu gaudent nimio, cùm enim multum ingerant, multum etiam, & plusquàm ordinariè solent, egerant, necesse est) curam ad se trahit, taliaque exposcit medicamenta, quæ promovenda aliàs *Expectoratio* prohiberet. Præ aliis autem *Febris* quoque est, quæ Curæ ordinariæ remoram injicit: Communiter sc. à Medicis, uti in aliis ulceribus diuturnis, ita & in ulcere pulmonali sive phthisi commendari insigniter solent *Decocta Lignorum, Sassafras, Guajaci*; *Radic. Chin. Ireos.* aliorumque calidiorum paulò; de quorum optimis effectibus Practici tàm Veteres quàm Recentiores hinc inde testantur, ut ab aliquibus tantum non pro solis & universalibus in hoc affectu haberi videantur remediis. *Verumenimverò* accidit non raró, ut Febris, quâ ejusmodi ægri laborare solent, *valdè sit intensa*; quô in casu, calidiora ejusmodi Decocta, præprimis *Ligni Sassafras*, vel alius etiam formæ medicamenta, suaderi à Medico Rationali, non Empirico, nec possunt nec debent; magis enim aliàs semper intenderetur febris, præcepsque fieret ad mortem lapsus, antequam Decocta illa suam in curando ulcere absolverent operam; imò nec impossibile esset, ut, licet decocta illa continuata ulcus curarent, æger interim, curatô etiam ulcere, ex febri tamen, nimis & quotidiè magis per decocta illa intensâ, viriumque defectu moreretur. Mutanda itaque paulisper in tali casu cura & ad Febrim

brim præcipuè, prioris tamen indicationis non omninò obliviscendo, dirigenda. Cujus quidem *cautelæ* in praxi maximè observandæ mentionem etiam præ aliis faciunt *Sennertus*, & ex paulò Recentioribus, *Willisius*; quin ex Recentissimis quoque *Morton*, qui eam *in suâ phthisiol.* non semel inculcat: Hi tamen, præcipuè duo priores, calidiora & ficciora talia in eô saltem casu prohibita volunt, ubi spes salutis omnis jam decollavit: Hinc & *Beatus noster Häfenrefferus in Disput. de Phthisi* quoad summum gradum, *inquit*, etiamsi jam omnis spes salutis quasi contabuerit, haud tamen deserendus est æger, sed eidem, si non ad evitandam, tamen ad remorandam mortem, medica manus supponenda; quò in casu, *pergit Ille*, docet *Cl. Sennertus*, humectantibus solùm, refrigerantibus ac nutrientibus corpus extenuatum reficiendum: Sic enim vita aliquandiu protrahitur: medicamenta etiam, quæ ulceri conveniunt, & extenuato corpori prosunt, ità misceri & attemperari queunt, ut medicamenta unâ parte ulcus purgent, abstergant, & siccent, alterâ verò corpus reficiant. Et *Willisius*: in hoc casu (ubi scil. phlogosis adsit in gutture cum dolore admodùm molesto, quod morbi deplorati facti signum habeatur certissimum) *inquit*, pulmonis mundificatio, nec non ulceris abstersio & exiccatio frustrà intenduntur: nam medicamenta quæq; calidiora, in eos fines destinata, & in phthisi incipiente satis commoda, in confirmatâ intolerabilia existunt, quatenus nempe pulmonis phlogosin augentia, febrim hecticam, sitim, vigilias, aliaque symptomata perquam intendunt, aut de novo accient: quin verò in tali morbi hujus statu, ubi tantum vitæ protractio cum εὐφορίᾳ & εὐθανασίᾳ proponitur, ea potissimum remedia conducunt, quæ sanguinis fervorem compescunt, præcordia æstuantia contemperant, atque spiritus instaurant & blandè demulcent. *Verumenimverò* non in hoc saltem extremo casu, sed & ubi adhuc haud exigua superest curationis spes, & quocunque demum morbi tempore, cautela hæc oculis & animo perpetuò obversetur, quotiescunque ex variis causis sive internis sive externis, febris juncta vehementior sit, quod non in summô saltem morbi gradu, sed & in medio, imò sæpè in principio statim morbi contingere solet, id quod etiam *Willisii Conterraneus, Morton*, vel tribus saltem verbis notâsse

 vide-

videtur: hinc, licet etiam *Expectoratio* omni studio sit promovenda, quòd si tamen simul intensior adsit febris, quamvis & expectoratio sit difficilis, proindeque validiora paulò & calidiora, mucum viscidum attenuantia e. g. sperma ceti, flor. sulphuris, benzoës, rad. ireos, gummi Ammoniac. &c. requirat, *febris* tamen *intensior* ea ordinariè non admittit, nisi forsan extrema adsit necessitas, statusque sic satis periculosus, hinc difficili respiratione & metuendâ suffocatione, illinc intensâ nimis febri ingens ægro periculum minitante; qui casus præ aliis, prudens omninò Medici practici judicium requirunt.

Th. VI.

Menses suppressi per Emmenagoga non semper ciendi sunt.

Inter *Res non naturales* meritò referuntur & Evacuationes variæ, interque has solennis illa sexûs sequioris menstrua, utpote quæ non secus ac reliquæ, pro diversâ sui ratione & salutaris est corpori fœminino & noxia; salutaris sine dubio, si debito modô excernendus ille quovis mense sanguis fluat; talem enim ex sapientissimi & providi maximè in futuros casus Creatoris voluntate nacta est fœmina dispositionem, ut non tantum sufficiens pro individui sui conservatione, sed & pro futuri aliquando fœtûs nutritione, alimentum præparet: Ne verò succi hi, *dicit Excell. D. Bohnius*, quos in aliena commoda cumulat eadem, copiâ & mole ipsi extra gestationis aut lactationis negotium exitiosi evadant, statis temporibus vasa deplentur, tantumque illius massæ rejicitur, quantum pro allevando parum corpore hujusque viribus congruum, donec congestis pristinis copiis, nisi imprægnatio superveniat, novam sarcinam denuò deponat eadem mulier. Quô modô Fermento *vel* Utero innato, *vel* circa eundem congesto, à salibus, cum alimentis deglutitis, ac cum succi alibilis redundantia ad uteri tubulos devolutis, derivando, vel denique è longinquo, à Lunâ emendicando, opus non erit, cum ipsa ex necessitate dispositionis fœmininæ contingens sanguinis abundantia & turgescentia, unâ cum uteri conformatione, vasorumque ela-

elasticitate, ad hoc opus videatur sufficere: plura circa hanc hypothesin desiderans adeat præ aliis *Cl. Bohnii Circul. Anat. physiol.* & *Cl. Bergeri, Prof.* Witteberg. *Disp. de Suppressione Catameniorum*: Quibus tamen, ut & quibuscunque sententiæ hujus Patronis sequens cum dictâ hypothesi, licet omnium aliàs facilimâ, conciliandum proponere liceat phænomenon: *Observatur* in praxi, in communi suppressione mensium, Emmenagoga effectum suum non præstare, nisi circa illos demum dies, quibus aliàs in statu naturali redirent menses, exhibeantur, non verò tempore intermedio: Quæritur E. cur turgescentia, ὀργασμός, nisus ille adsit e. g. quartâ post primam fluxûs suppressionem septimanâ, tempore scil. quo fluxus naturaliter redire deberet, illisque diebus menses per menagoga cieri possint, non verò quintâ, sextâ, septimâ hebdomadâ, ubi major adest sanguinis quantitas quàm quartâ? cur octavâ, tempore rursus ordinariô, non verò nonâ, decimâ, undecimâ, in quibus tamen rursus turgescere magis deberet sanguis, quàm octavâ? cur duodecimâ, tempore iterum fluxui debito, non verò decimâ tertiâ, quartâ, vel quintâ? & sic porrò. *Evadit* autem eadem solennis excretio noxia valdè, si vel nimia sit, vel dolorifica, vel suppressa; Suppressionem maximè fœcundam variorum malorum matrem esse, quotidiana, me etiam tacente, loquitur Experientia; Quemadmodum autem in ejusmodi casibus præcipuam curam in restitutione evacuationis illius adeò salutaris positam esse nemo nescit; ita varios tamen aliquando in praxi, circa media ad scopum illum ducentia, committi errores, nullum pariter dubium est: Dari enim Casum non unum, ubi, suppressi licet menses, per Emmenagoga tamen ciendi non sunt, Cordatiorum Practicorum nonnulli jam dudum monuerunt, e. gr. *Sennertus*, Wedelius *&c.* ipseque præ aliis *Exc. Dn. Præses*, qui inter alias plures hanc quoque *Cautelam*, in praxi maximè observandam, tàm publicè quàm privatim urgere solet. Præter scil. *Prægnantes* & *Lactantes*, quibus menses absque incommodô, aut requisitâ curâ, fluere non solent, *accidit* 1. ut à præcedente insigni & copiosâ sanguinis *evacuatione* e. gr. à casu, vulnere &c. menses subsistant, sive potius non fluant: in quô casu quis, nisi Empiricus, causas morborum non attendens, medicamenta Emmenagoga sive menses pel-

lentia præscriberet, cum sanguis, qui expelli debeat, ob præcedentem jam copiosam evacuationem, non adsit? non enim statum illud tempus est, sed abundantia & turgescentia, quæ sanguinem ad solennem illam evacuationem urget; in tali autem casu redibunt vel sponte, post aliquod tempus, vel imperatâ bonâ victûs ratione sicque restauratâ debitâ sanguinis quantitate, menses. 2. observare licet, non raro *post præcedentes febres* sive continuas sive intermittentes, emanere menses, ubi scil. pariter debita sanguinis & seri, à præcedente morbo dissipati & absumpti, quantitas non adest, quæ Emmenagoga rursus exulare jubet; aliquando enim incommodi exinde ægræ nil quod vel sentiant, vel timeant, habent, si sc. alia symptomata curam postulantia non adsint: hinc Regula *Cl. Wedelii*: Ubicunque à mensibus suppressis nulla naturæ vel actionum naturalium læsio vel actu adest, vel ex hoc capite imminet, cessat indicatio menses movendi; maximè si statô tempore motûs hujus intentati vestigia à naturâ prodantur nulla: *& paulò post Idem*, nunquam, *inquit*, menses fluere nôrunt & ὀργασμὸν pati in utero, nisi redundaverit in corpore sanguis & motu suô ὀργασμώδει huc feratur: pellas ergò, Empirice, quantum velis, vel ipsâ sabinâ aliisque potentibus propinatis, frustra erunt omnia, nisi sanguinis consensus accesserit universalis. *Quodsi* autem post morbum ejusmodi non menses saltem emanent, sed & ex defectu illo sanguinis & seri, (non mensium, qui tunc non Causæ, ut sæpè Medicorum putat vulgus, sed symptomatis concomitantis rationem habet) quin forsan ipsorum viscerum in officiô remissione, aliqua sentiantur incommoda, e. g. nutritio læsa, macies, virium debilitas &c. cura quidem desideratur, non tamen ad pellendos menses, verum ad debitam sanguinis quantitatem & crasin, viscerumque texturam restituendam, quô nomine *jusculа alterata*, præter alia, meritò commendantur, quæ præter virtutem alterandi, nutriunt etiam, sanguinis quantitatem restaurant, unà cum *Gelatinis* &c. aliisque anatrepticis & analepticis: hinc & *Sennertus lib. 4. prax. part. 2. sect. 2. cap. 3.* in febribus, *inquit*, & similibus morbis, qui hepar debilitant, sanguinemque ab eô generatum in totô corpore absumunt, non solùm nihil sanguinis superflui, quod singulis mensibus evacuetur, redundat,

sed

sed & ob ejus defectum nutritio læditur & corpus emaciatur; ideoque errant, qui in talibus casibus menstrua provocantia exhibent, cùm sanguis, qui evacuetur, non adsit; *quem paulò pòst* bonâ potius victûs ratione reparandum suadet. Præter verò hos à citatis Autoribus adduci solitos, *datur* 3. *Casus*, ubi pariter quidem post febrem sive continuam sive intermittentem menses emanent, sed cum variis Chloroticarum symptomatibus atque incommodis, quibus tamen juncta sunt talia, quæ non tàm crassum & viscidum, familiarem aliàs Chloroticis sanguinem, quàm potius præter sanguinem cum lympha deficientem, ejusdem particulas *calidas, sulphureas, biliosas, acres, tenues p. n. & volatiles effrænes*, indicant, qualia sunt pallor ad luteum magis quàm lividum accedens, calor p. n. sitis, urina tenuis, justô magis tincta, pulsus celer, frequens, phlogoses &c. de quô *integr. vid. Disput. Inaug. Beati D. D. Braunii, Physici Neoling. Amici, dum viveret, suavissimi, sub Direct. Exc. Dni Præs. habit.* ubi non modò non juvare, sed & maximè nocere, illasque molestias augere Emmenagoga, prolixius demonstratur, Curaque potius per *Absorbentia, Refi ientia temperata, Refrigerantia*, pulveres, aquas, gelatinas, juscula alterata, instituenda proponitur, confirmante hanc methodum felici Experientiâ. *Imò 4tò* similis datur modò recensito casus, ubi, licet nullus præcesserit morbus, sed ægræ in statu adhuc versentur neutro, sive sanitatis latitudine, cùm actionibus adhuc suis obeundis aptæ sint, adsunt tamen, præter ordinaria Chloroticarum, recensita modo symptomata, & signa, quæ gradum ad futuram forsan febrem lentam tabificam sternere videntur, ubi pariter non Emmenagoga, symptomata illa plus exasperantia (licet in tali casu ab Exercitatissimis etiam Practicis, quibus nec Experientia deest nec judicium, præscribi aliquando soleant) sed, uti in priori, Refrigerantia, etiam Emulsiones ex seminibus refrig. &c. optimo cum fructu suadentur; sponte postmodum absque ullis medicamentis vel aliquando levissimis saltem adhibitis emmenagogis, qui anteà ferissimis non obediebat, redeunte menstruô fluxu. 5. Denique *datur Casus*, ubi Menses à tali quidem Causa, quæ emmenagoga secundum Meth: Med. requirit, supprimuntur; fit tamen ut sanguis, ob cumulatam sui copiam & turgescentiam, cùm per obstru-

structas ordinarias vias non possit, exitum per alias e. g. *vasa pulmonalia* quærat, sicque *hæmoptoën* excitet, aliquando magis, minùs aliquando noxiam, (non enim quamvis hæmoptoën, magnum inferre damnum *in Lectionib. publ. Exc. Dn. Præsid.* monuisse memini, quippe qui non semel ægras ejusmodi plethoricas, vel suppressione mensium, vel febri quadam laborantes tractaverit, quæ magnam satis sanguinis copiam, quovis etiam febrili paroxysmo ejecerint absque ullo subsequente damno, imò forsan non sine aliquo fructu) in quô casu ordinaria *è Fonte Pharmaceut.* communiter præscribi solent *Menagoga*, quæ tamen, licet à primariâ causâ indicentur, nec Ratio nec Experientia comprobat, in tali præcipuè casu, ubi insignæ ægro hæmoptoë minatur damnum; commovent enim *Emmenagoga* sanguinem, orgasmum ei inducunt, nec tamen præcisè ejusdem impetum ad uterum determinant, sed quaquaversum eundem, sicque ad pulmones æque ac uterum propellunt; cùmque in supposítô casu minorem in pulmonibus, jam anteà læsis, & ad quos trita quasi jam est via, quàm in obstructis vasis uterinis, inveniant resistentiam, mechanicâ prorsus necessitate eò potius determinatur impetus & affluxus sanguinis, *ubi resistentia est minor*, sicque hæmoptoë non sine ægræ periculo augetur: Meliora autem in tali casu meritò judicantur *Revellentia* (quæ Experientia quotidiè laudat, nec circulus sanguinis mechanicæve leges improbant) è *Fonte* præcipuè *Chirurg.* e. g. *V. S. in pede, cucurbitulæ, frictiones calidæ, pediluvia calida*, &c. quibus sanguinis impetus à superioribus ad inferiores corporis partes determinatur, ipsique, quaquaversum aliàs ruituro, via quasi ad *uterum* monstratur, frequenti, cui plus in ejusmodi casibus, quàm soli facilè erroribus obnoxiæ Rationi fidendum, Experientiâ id demonstrante.

TH. VII.

Quoad usum Repellentium Recentiores verbis multum, reipsâ parum à Veteribus differunt.

Acriter contra medicamenta à Veteribus in *curatione tumorum* laudari solita *Repellentia* debacchari solent *Recentiorum* plurimi, par-

partim, quòd impossibilis planè sit humoris affluentis Repulsio, quippe quæ cum sanguinis motu pugnet, cùm sanguis à corde perpetuò ad partes propellatur, regredi verò per easdem vias nesciat; partim quod ipsa tumorum causa obstructio, per medicamenta ejusmodi Repellentia, frigida & adstringentia augeatur, ipsi vasis elapsi & tumorem constituentes humores frigidiores, crassiores, viscidiores, ad motum ineptiores reddantur, sicque non saltem per Repulsionem, utpote impossibilem, regredi nesciant, sed & posteà per Digestionem, Discussionem difficilior fiat cura; maximè cum ipsa testetur experientia, non rarò adhibita ejusmodi Repellentia, abscessus, gangrænam, sequi; cùm humores & per se & magis adhuc per repellentia in motu impediti atque stagnantes corrumpi debeant, præprimis cum Repellentium pleraque gaudeant Acidô, peccans stagnantium succorum Acidum augente; partim denique quòd citius, tutius, & jucundius omnes inflammationes, tumores & dolores per Discutientia, stagnantes, viscidos, crassos humores Resolventia, Attenuantia, Incidentia, Absorbentia, Anodyna, feliciter tollantur. Equidem non adeò malè à Recentioribus istis, ut sibi suisq; videntur, Medicinæ Reformatoribus omnia hæc dicuntur; præstaret tn. ut loquitur *Excell. Dn. Præses in Lection. publ.* præ acri refutatione, imò dirâ duráq; condemnatione, sicut in aliis, ita & hîc, potius melior explicatio, conciliatio, moderatio, limitatio. Scil. damnantur passim ab illis Veterum dogmata, licet sæpè nec lecta nec intellecta, quotusquisq; enim, quæso, illorum est, qui non rejicere statim omnia, si vel terminos saltem Veterum sapiant, quàm potius limitare eadem, cum aliis conferre, melius explicare, & tandem quantum possibile, cum Recentiorum cogitatis conciliare studeat? quod tamen uti non rarò circa alia, ita & circa hoc ipsum, de quô agitur, punctum, medicamentorum Repellentium usum, licet non omninò, aliquomodo tamen fieri posse & debere videtur. Quodsi enim nostrorum in Arte Majorum praxin & curandi felicitatem perpendamus, credibile vix evadit, licet in Theoriâ & phænomenorum explicatione rem non semper acu, secundum hodiernas hypotheses (hypotheses enim non principia talia rectè dicit E. *Bartholinus*) tetigerint, potuisse tàm crassè omnes, quorum tamen plurimos acutarum satis narium fuis-

 se

se negari nequit, in praxi quoque errare, & talia commendare medicamenta, quorum noxam, si tanta esset, non potuisset non frequens tandem per tot secula usus detegere, tàm stupidi enim nunquam concipiendi sunt, ut noxium eorum usum in diffusâ æque & feliciori non rarò, ac Recentiorum praxi, non animadverterint; hinc vel nocens adeò non est talium applicatio, nec tanta, quibus vulgò proscindi solet, meretur convitia, vel non tàm frequens ipsorum apud Veteres quoque fuisse videtur usus, maximè cùm non nisi in principio adhiberi, Digerentibus plerumque misceri, totque casus, ubi proficua non sint, excipi soleant: evolvantur Veterum monumenta, quot & quantas cautelas circa repellentia posuerint, quas si necesse est, à Modernis tam acriter contra Veteres debacchantibus repetitas sed absque mentione Veterum monstrare licet. Accidit verò non rarò, ut Veterum curandi methodus in theoriâ rejiciatur, in ipsâ tamen postmodum praxi, eadem, quæ à Veteribus, præscribantur medicamenta: imò qui Veteres sibi familiares reddidit Practicos, simul & hodiè jungit Modernos, reperiet in horum tractatibus mirè deprædicata sibi solis adscripta medicamenta, quæ ex *Foresti*, *Cratonis*, *Solenandri*, *Fernelii*, *Plateri*, *Paracelsi*, *Crollii &c.* voluminibus ac observationibus de verbo ad verbum de- ex- & transcripta sunt: e. g. *in Ictero* Veteres *bilem nimiâ quantitate* (non exclusâ qualitate) *peccantem* minuere, evacuare, jubent: Reclamat Recentiorum non unus, viscidum nimis esse sanguinem, peccare bilem non in *excedente* sed *deficiente quantitate*, bilem sanguini restituendam, promovendum ipsius proventum &c. Quòd si autem ad praxin deveniatur, eadem planè *Antictèrica*, sæpissimè ne formulis quidem mutatis, adhiberi videas, variatis saltem nominibus, ut quæ Veteribus bilem in sanguine minuentia, Recentioribus bilem generantia vocentur: Pari ferè modò se res circa medicamenta Repellentia habere videtur: Sunt inter Repellentia fortiora *Adstringentia*, *terreo-styptica*, *Saturnina*, *alcalina*, *calces*, *præparata*, *pulveres erysipelatodes &c.* *e. gr. bol. armen. terr. lemnia*, *creta*, *cerussa*, *lithargyr. corallia*, *visc. quercin. malicorium sive cortex granat. rad. tormentill. alum. terra Vitriol. Cineres &c.* Hæc verò omnia & adhuc plura ab iisdem Reformatoribus in usum duci solent, mutatô paulùm nomine, quatenus hæc

ipsa,

ipsa, quæ *Veteres* Repellentia, Refrigerantia, Adstringentia, *Recentiores* Acidum stagnantium liquorum Absorbentia nominant: Miscent scil. quandoque hæc cum spirituosis e. g. *spiritu vini Camphor.* qui tubulos penetrans suâ vi aperiat, ut agitatæ sic & attenuatæ particulæ acidæ peccantes in addita Absorbentia transeant, & locum in illis à citò avolante spiritu vini relictum, cùm vacuum dari non possit, necessariò repleant: At & Veteres Digerentia Repellentibus miscenda frequentissimè inculcant. *Frequens* quoque Veterum Refrigerans & Repellens est *Camphora*: commendant verò eandem & ad cœlum usque extollunt Recentiores, non quidem tanquam *Repellens* & *Refrigerans*, sed tanquam *Calidum* potius, *Discutiens, Attenuans* medicamentum, & rectè quidem, calidam enim ejus naturam, præter vires manifestas, non origo saltem, quæ cortex est radicis arboris Cinamomi, *baccifera* (licet hæc *rarior* sit, *vulgaris* enim Camphora, non *corticem* hujus radicis, sed propriam *arborem camphoriferam nuciferam*, pro suâ agnoscit matre) sed & ipse penetrantissimus & peculiaris odor satis demonstrat. Præter verò Camphoram, sunt adhuc plura Repellentium Catalogo à Veteribus inserta, & sub tali nomine in usum ducta e. g. *alsin. lentic. palustr. sperma ranar. acetum, oxycrat. pulver. erysipelatod. varii &c.* quæ à Repellentium quoque hostibus, sed sub Attenuantium, Digerentium, Resolventium titulo, multoties commendata reperire licet. *E Reliquis* verò Veteribus sub Repellentium nomine venientibus, quæ nec absorbendo nec attenuando secundum Recentiorum placita agunt, adeòque tanquam vera Repellentia, vel potius, frigida, succos viscidos, crassos magis incrassantia, sicque noxia & rejicienda ipsis videri possent, plurima sunt *Anodyna*, quæ à Recentioribus æquè ac Veteribus in ejusmodi casibus urgeri solent aliisque miscenda præscribi e. g. *ol. ros.* laudatum adeò repellens ac Defensivum, *solan. nymph. viol.* aliaque plura. Quid? quòd forsan nec ipsi Veteres omnia in libris sub Repellentium nomine recensita in usum duxerint? quemadmodum nec à Recentioribus omnia in specie, quæ sub hoc vel illô titulô in libris commendantur, sed ea solum, quæ frequentior experientia approbavit, usurpari solent. *Ut E.* in ipsâ praxi tanta inter Veteres & Recentiores differentia non sit, ac obiter generalia

utriusque ordinis dogmata considerantibus, ipsisque hisce Reformatoribus videri solet, qui quandoque à Veteribus, si in reipsâ & praxi non possunt, verbis saltem & explicandi modô differre gloriæ sibi ducunt: imò, saltem ne suorum patronorum sententiam & modum agendi mutent Recentiores quidam licet Experientia & praxis aliorum ipsis aliud dictet, inhærent huic propulsationi & exilio Repellentium (ut vocabant Veteres): ipsi verò non rarò in praxi adhibent *e. g. ad ophthalmiam præcavendam albumen ovi cum alumine.* Equidem nec mihi Veterum praxin in totum defendere, vel cum illâ Recentiorum omnimodè conciliare animus est, cùm errare humanum sit, Veteres verò & homines fuerint, & humani à se nihil alienum putaverint; quin potius laudabile esse duco, inquirere in Veterum dogmata, eadem tamen non promiscuè, quàmprimum verba non ad delicatum Recentiorum palatum composita sunt, *non sine injuriosis & sarcasticis verbis* rejicere, sed conciliationem tentare, sin verba vel modus explicandi hanc non admiserint, rem tamen ipsam servare, emendare, aliter explicare, & profiteri simul per quos profeceris, Veterum nomina non supprimendo, tandem verò si nec res nec verba cum hodiernâ experientiâ congruant, tanquam erronea, amicè tamen, rejicere: qui hodiè tàm fervidè explodunt, damnant, homicidii absque limitatione accusant Veteres, proximo seculo an ab omnibus laudem reportaturi sint, dies docebit. Ipsa autem, de quibus nunc sermo est, Repellentia an *quà talia*, non quà Anodyna, Absorbentia, Attenuantia, in tumoribus adhiberi possint, inquirere, meus hac vice scopus non est; Sunt tamen & inter Recentissimos, queîs æquè ad minimum ac illis Cartesii pullis,

De meliore lutô finxit præcordia Titan

e. g. Wedelius, Muraltus &c. qui in tumorum principiô illa strictè sic dicta Repellentia, *quà talia*, commendare non dubitant, mixta quidem plerumque attenuantibus, resolventibus, calidis, *sive* ut pars humoris repellatur, pars, regredi forsan nescia, non à repellentibus illis incrassetur, sed dissipetur, *sive ad mentem laudatiss. Wedel.* efficaciora ex additis illis tenuioribus, calidis, reddantur Repellentia, sintque illa tanquam vehicula repellendi viribus intrò deferendis: quis verò Exercitatissimos hos practicos, qui nec Galeni nec Car-

tesii

fessi mancipia sunt, talia ex præconceptis solùm opinionibus, non verò frequenti experientiâ commendare, asserere ausit? præsertim cum nec *Ratio* ex Analogiâ maximè petita, dissentire videatur: Quoties enim accidit, ut humores in tumoribus collecti *e. g. in variolis, morbillis, scabie, podagrâ &c.* retrocedant, magnamque malorum seriem, ipsam aliquando mortem, eamque sæpè subitaneam, inducant? hinc & in dictis pluribusque aliis casibus, quoties sc. tumores sunt *Critici*, à *Naturâ*, ut loqui vulgò solent, sanguinem depurante & despumante ad extrema pelluntur, *maligni* sunt, *venenati* &c. Repellentia prohiberi solent: Nôvi equidem, quid responderi ad hæc soleat; scil. in ejusmodi casibus *e. g. variolis*, non retropelli humorem jam in tumore præsentem, sed sanguinem per se jam lentum & tardius motum, magis incrassari, in motu impediri, ulterioremque depurationem, despumationem sufflaminari & sisti, id verò humoris, quod tumores & pustulas jam fecerat, dissipari, sicque quia dissipato alius ab intra non succedat humor, tumorque evanescat, retropulsum videri vel retrogressum; quare & plerumque sequi soleat *diarrhœa*, quoniam scil. sanguis, cùm depurare se per exteriorem corporis ambitum non possit, eandem despumationem in interioribus instituat, fluxumque talem cieat. *Verùm* accuratius paulò dicta pensitanti responsio hæc non satisfacit: accidit enim, ut *variola e. g.* subitò sæpè ab adveniente frigidiore aurâ externâ evanescant: dissipari in tali casu humorem sub pustulis contentum & *subitò* & ab *aëre frigidô*, id quidem creditu & conceptu perquam difficile est; (fieri id aliquando in aliis casibus, non negatur) nec enim adeò facilis est humorum discussio & dissipatio, maximè si jam sint *purulenti*, ut *subitò* quasi aut brevi adeò temporis spatio fieri possit, nullâ præprimis accedente causâ externâ manifestâ quàm *Aëre* vel *medicamentis frigidis*, quæ discussionem maximè impedire, nemo nescit: necessariò igitur humor ille variolosus in sanguinem quomodocunque regreditur, variaque in corpore, funesta plerumque parit symptomata, nihilque planè ex subsequente *diarrhœa* (quæ tamen non semper subsequitur) pro solâ impedita secretione & depuratione sanguinis concluditur, cùm facilius fieri fluxus talis sive criticus sive symptomaticus possit, si præ-

 ter

ter sufflaminatam illam versus exteriora despumationem, etiam secretus jam à sanguine liquor eidem reaffundatur: *Annus* est, ex quô *Excellentiss. Dn. Præses* infantem ejusmodi sub curâ habuit, qui totus variolis obsidebatur, quæ tamen subitò evanescentes (non sine suspicione causæ alicujus externæ) ita quidem, ut, quod rarius forsan contingit, *ne vestigium quidem vel unius maculæ in cute appareret*, inductis convulsionibus, infantem neci dederunt: Memini etiam in privatô aliquando discursu sequentia ab *Excell. Dn. Præs.* me percepisse aliorum tumorum exempla: Laborabat *Nonnemo* ulcere pedum diuturnô cum insigni pedum tumore, consolidabatur per se ulcus & tumor evanescebat omnis; quô factô jacebat æger, quasi apoplecticus, absque ullô sensu; fricabantur pedes, redibatque fluxus ulceris cum priore pedum tumore, & cum his sensus atque sanitas. *Alius* laborabat ulcere renum, ex quô evadebat cachecticus, intumescentibus valdè pedibus, vomitu subitò superveniente spontaneô, mox tumor omnis evanescebat, qui non amplius redibat, manente licet cachexiâ, quæ morti tandem ipsum tradebat. Vexabatur *Alius* podagrâ cum insigni pedum manuumque tumore & movendi impotentiâ; intra horæ quadrantem tumor omnis ad præternaturalem usque flacciditatem evanescebat, succedente aliquali dolore colicô, & cardialgiâ indicibili, cum conatu vomendi; quibus symptomatibus duorum dierum spatio evanescentibus, nullô redeunte tumore, æger sanitati restituebatur. *In his verò* & similibus pluribus passim in praxi occurrentibus exemplis, insignes adeò tumores subitò per insensibilem transpirationem discussos fuisse, id ego quidem, nescio, an ob rei difficultatem, an ingenii stupiditatem concipere neutiquam possum, accedentibus præprimis *illis symptomatibus*, quæ probabiliter satis, pensitatis omnibus circumstantiis, *regressum humorum* docent. *Ne jam inquiram*, quomodo pleuriticorum pus, asciticorum in abdomen effusa aqua, per alvum modò, modò per vesicam elimineter: regredi enim & resorberi per vasa revehentia, multi sunt qui dicunt, licet aliis pori partium magis arrideant. *Quodsi E.* in adductis exemplis circulatio sanguinis impedire humorum retrogressum non potuit, cur eadem Repulsionem per medica-

dicamenta inhiberet? Non enim opus est, ut, si fiat repulsio, fieri illa per arterias statuatur, cùm haud adeò incommoda huic forsan muneri sint vasa revehentia, in quorum sive oscula s. poros, cùm non obstet sanguinis motus, uti in arteriis, exprimuntur quasi & intruduntur per Repellentia humores illi, *si fluxiles adhuc sint*, crassi enim & viscidi, quales in omnibus tumoribus, sed *falsò*, à Recentioribus supponuntur, ex Veterum quoque sententiâ Repellentia non admittunt, quoniam scil. exilia illa foraminula intrare nequeunt, quos proinde ab adhibitis Repellentibus magis incrassari, non negatur. *Dices*: obstructa verò sunt vasa revehentia, quomodo ig. tur repelli per illa poterit humor? *Resp.* in tali casu, ubi commendari solent Repellentia, tumorum nempe principio pauciora adhuc obstructa sunt vasa; hinc per alia forsan vicina, quæ nondum obstructa sunt, repulsio fieri potest. 2. *Levior* etiam adhuc est obstructio, facilius hinc tollenda ejusque resistentia superanda per appulsum sanguinis arteriosi, (qui solus aliquando vasa deobstruit) pressionem humoris per repellentia factam, vimque à mixtis Resolventibus superadditam, præsertim cum vasa illa revehentia in majores & ampliores semper coëant ramos, quales canales facilius deobstruuntur, quàm qui in minores semper abeunt propagines, quales sunt arteriæ. 3. Discutientium usus multas ad regressum per revehentia vasa aptas reddit particulas, quæ revectæ, hic, ibi immutantur aut educuntur. *Ne jam inquiram, an*, quod illi supponunt, *obstructio semper sit causa tumoris*? quidsi aliquando s. per Διαίρεσιν s. Διαπήδησιν, &c. humor è vasis in interstitiis elaberetur ibique tumorem constitueret? in tali casu non tàm obstructio quàm compressio vasorum, non tanquam *causa*, sed tanquam *effectus* tumoris sequeretur; licet compressionem, æquè ac obstructionem, causam aliquando tumorum constituere, nullus dubitem. *Quamvis* igitur ponerem, usum Repellentium in genere vel nullum esse vel parvum, ipsorum tamen actio nec circulationi sanguinis contrariabitur, nec impossibilis erit, multò minus *Defendentium* & *Intercipientium*, quorum usus, æquè ac *Repellentium*, impossibilis pariter ac noxius judicatur, idque, ut putat *Reformatorum istorum Oraculum*, *Cornelius Bontekoë*, *partim* ideò, quòd ipsi Tumori applicita affluxum ad illum

lum impedire non possint, *partim*, quòd affluxus humorum sisti non possit, nisi per extremam arteriarum & nervorum constrictionem, qualia tamen, quæ hoc præsteat, medicamenta non dentur, & si darentur, noxia essent, adeòque in perpetuum releganda. *Verùm* *1.* non applicantur Defensiva & Intercipientia, quà talia, ipsi Tumori, sed parti vicinæ, per quam fit affluxus, prout id passim apud Autores Practicos, *Sennert. Wedel.* &c. videre est. *2. Nemo* tàm vesanus erit, tacentibus etiam illis Reformatoribus, ut omnem penitus humorum per talia sistere vellet affluxum, quod utique nec adeò facile esset, nec proficuum, sequeretur enim gangræna; sed vehementem saltem affluxum paulisper cohibere, ne tantô cum impetu ad partem affectam ruant humores, intentio est; id quod per *frigida*, *Adstringentia*, *Defensiva* fieri posse, quotidiana, non contradicente Ratione, loquitur Experientia, *ipsiq;* talium *hostes* in praxi inviti, firmissimo tamen testimonio, confirmare coguntur, dum eadem e. g. in *hæmorrhagiis*, & applicant ipsi, & aliis passim commendant. Nec tamen his detractum quicquam velim meritissimæ Recentiorum laudi, qui Artem Nostram hactenus faciliorem, clariorem & feliciorem reddiderunt, qui adhuc quotidiè Observationibus, Phænomenis, Ingeniosis Rationibus & Experimentis lucem & augmentum Ipsius omni studio promovent.

Hæ, *è Lectionib. Excell. Dn. Præs.* maximam partem desumptæ, & ulterius paulò, licet, quàm decebat, minus accuratè deductæ Theses, pro *Exercitio Inaugurali* sufficiant: plura enim & accuratius elaborata addere temporis ratio prohibuit.

DEO TER-OPTIMO MAXIMO SIT LAUS, HONOR ET GLORIA.